

نقش تجارت بین المللی در توسعه اقتصادی

مؤلفان:

دکتر علیرضا حسینی

(استاد و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد دامغان)

مهشداطی راوندی

(کارشناسی ارشد حقوق تجارت بین الملل)



مجمع علمی و فرهنگی مجد

سرشناسه	: حسنی، علیرضا
عنوان و نام پدیدآور	: نقش تجارت بین‌المللی در توسعه اقتصادی / نویسندگان علیرضا حسنی، مهشید قطبی‌راوندی.
مشخصات نشر	: تهران: مجد، ۱۳۹۴.
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۵۱۹-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: بازرگانی بین‌المللی
موضوع	: رشد اقتصادی
موضوع	: اقتصاد بین‌الملل
شناسه افزوده	: قطبی‌راوندی، مهشید
رده بندی کنگ	: HF۱۳۷۹/ج۴۶۷ن۱۳۹۴
رده بندی یوبی	: ۳۸۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۴۰۳۵۴۸۷

هرگونه تکثیر کار، با قلمنی از کتاب بدون اجازه پدیدآورنده، یا ناشر خلاف قانون، شرع و اخلاق است.
در تخلف از به دفتر مرکزی «مجد» گزارش فرمایید.

نقش تجارت بین‌المللی در توسعه اقتصادی

مؤلفان: دکتر علیرضا حسنی، مهشید قطبی‌راوندی

انتشارات مجد

چاپ اول: ۱۳۹۴ تعداد: ۵۰۰ نسخه

حق چاپ محفوظ و محصور «مجد» است.

دفتر مرکزی.

تهران، میدان انقلاب، تقاطع خیابان وحید نظری و ۱۲ فروردین پلاک ۱۰۸

تلفن و دورنگار: ۶۶۴۹۵۰۳۴ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۰۹۴۲۲ - ۶۶۴۰۹۴۲۲

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۹۳-۵۱۹-۰

ISBN: 978-600-193-519-0

شعبه فروردین: خیابان ۱۲ فروردین، مقابل تعزیرات، پلاک ۲۸۳، طبقه دوم تلفن: ۶۶۴۹۰۹۹۸

شعبه اردیبهشت: خیابان اردیبهشت (منیری جاوید)، تقاطع شهدای ژاندارمری، پلاک ۵۷ تلفن: ۶۶۴۸۶۸۷۴

www.majdlaw.ir

E-mail: majdlaw92@gmail.com

سیستم اشتراک پذیری «مجد»:

ارسال پیامک حاوی نام و نام خانوادگی و شغل (در صورت تمایل) به شماره ۰۲۱۶۶۴۹۰۹۹۸

فصلنامه حقوقی مجد با ارائه مقالات اساتید مبرز حقوق کشور بطور منظم منتشر می‌شود.

فهرست مطالب

مقدمه	۹
فصل اول: تجارت بین الملل	۱۵
مقدمه	۱۷
مبحث اول: ماهیت و مفهوم تجارت بین الملل	۱۸
مبحث دوم: تعریف تجارت بین المللی	۱۸
مبحث سوم: انواع فعالیت های تجاری	۲۰
مبحث چهارم: چگونگی برقراری تجارت	۲۱
گفتار اول: چگونگی بهره گیری از تجارت در بخش تولید	۲۲
گفتار دوم: چگونگی بهره گیری از تجارت در بخش مصرف	۲۲
مبحث پنجم: دلایل تجارت بین الملل	۲۴
گفتار اول: مکتب سببی (برکانتیلیسم)	۲۴
گفتار دوم: مزیت مطلق	۲۵
گفتار سوم: مزیت نسبی	۲۷
مبحث ششم: اهمیت تجارت بین الملل	۳۰
گفتار اول: نظریه محض تجارت بین الملل	۳۰
گفتار دوم: استراتژی های بازرگانی	۳۳
گفتار سوم: سرمایه گذاری های خارجی و شرکت های چند ملیتی	۳۴
گفتار چهارم: مناطق آزاد، اتحادیه ها و سازمان های تجاری	۳۶
مبحث هفتم: متدها و نظریات درباره تجارت بین المللی	۳۸
گفتار اول: نظریه مرکانتیلیسم (اواسط قرن ۱۶)	۳۸
گفتار دوم: نظریه برتری مطلق (۱۷۷۶)	۳۹
گفتار سوم: نظریه ارزش های بین المللی استوارت میل	۴۰
گفتار چهارم: نظریات هکشر و اوهلین در تجارت بین المللی (۱۹۱۹)	۴۱
مبحث هشتم: تجارت بین المللی یا تجارت آزاد	۴۲
گفتار اول: تجارت آزاد	۴۲
بند اول: دلایل طرفداران تجارت آزاد	۴۳
بند دوم: دلایل مخالفان تجارت آزاد	۴۳
گفتار دوم: تفاوت های تجارت داخلی با تجارت خارجی	۴۳
گفتار سوم: دلایل تحقق تجارت خارجی بین کشورها	۴۵
گفتار چهارم: عوامل تعیین کننده تجارت بین المللی	۴۷
بند اول: تعادل بدون تجارت	۴۷

۴۸.....	بند دوم: تجارت بین المللی برندگان و بازندگان
۴۸.....	بند سوم: سودوزیان یک کشور صادر کننده
۴۹.....	بند چهارم: سودوزیان یک کشور وارد کننده
۵۰.....	مبحث نهم: سهمیه بندی وسایر حربه های سیاست تجاری
۵۰.....	گفتار اول: سهمیه بندی
۵۱.....	بند اول: سهمیه های گمرکی یا تعرفه ای
۵۴.....	بند دوم: سهمیه های وارداتی یک جانبه
۵۵.....	بند سوم: پروانه وارداتی
۵۵.....	بند چهارم: سهمیه های دوجانبه
۵۶.....	بند پنجم: سهمیه های مخلوط
۵۶.....	گفتار دوم: سایر روش های غیر تعرفه ای
۵۷.....	مبحث دهم: نظام یا سهم تجارت بین المللی

۵۹..... فصل دوم: توسعه اقتصادی

۶۱.....	مقدمه
۶۵.....	مبحث اول: توسعه
۷۰.....	مبحث دوم: تعریف توسعه
۷۲.....	مبحث سوم: اهداف توسعه
۷۴.....	مبحث چهارم: توسعه گرایی، وجه غالب نظام بین المللی
۸۰.....	مبحث پنجم: روندهای اقتصاد سیاسی بین الملل
۸۴.....	مبحث ششم: ضروریات والزامات توسعه
۸۵.....	مبحث هفتم: توسعه، سیاست خارجی وجهانی شدن
۸۸.....	مبحث هشتم: رشد و توسعه اقتصادی
۹۰.....	گفتار اول: اهداف توسعه اقتصادی
۹۰.....	گفتار دوم: تفاوت مفاهیم رشد و توسعه اقتصادی
۹۲.....	گفتار سوم: شاخص های توسعه اقتصادی
۹۳.....	گفتار چهارم: فقدان ادغام و ناپیوستگی در اقتصاد
۹۴.....	گفتار پنجم: مکاتب مختلف و صاحب نظران توسعه اقتصادی
۹۴.....	بند اول: صاحب نظران توسعه اقتصادی
۱۰۱.....	بند دوم: مکاتب توسعه اقتصادی
۱۰۶.....	مبحث نهم: ریشه و علل توسعه و توسعه یافتگی
۱۰۶.....	گفتار اول: رویکرد تفاوت در منابع خدادادی (داده ها) و مواهب طبیعی
۱۰۶.....	گفتار دوم: رویکرد تفاوت های نژادی
۱۰۶.....	گفتار سوم: رویکرد تفاوت های ارزشی و فرهنگی

گفتار چهارم: رویکرد سیاسی و حاکمیت قدرت ها	۱۰۷
گفتار پنجم: رویکرد تاریخی	۱۰۷
گفتار ششم: رویکرد دور باطل	۱۰۷
مبحث دهم: دوگانگی اقتصادی	۱۰۸
مبحث یازدهم: استراتژی های مختلف توسعه اقتصادی	۱۰۹
گفتار اول: استراتژی پولی	۱۰۹
گفتار دوم: استراتژی اقتصاد باز	۱۱۰
گفتار سوم: استراتژی صنعتی شدن	۱۱۱
گفتار چهارم: استراتژی انقلاب سبز	۱۱۲
گفتار پنجم: استراتژی توزیع مجدد	۱۱۳
گفتار ششم: استراتژی سوسیالیستی توسعه	۱۱۴
مبحث دوازدهم: نقش دولت در رشد و توسعه اقتصادی	۱۱۶
مبحث سیزدهم: وضعیت توسعه در ایران	۱۱۸

فصل سوم: تاثیر تجارت بین المللی بر توسعه اقتصادی

مقدمه	۱۲۱
مبحث اول: اهمیت تجارت در توسعه	۱۲۲
مبحث دوم: نقش تجارت در توسعه	۱۲۲
مبحث سوم: اقتصاد بین الملل	۱۲۴
مبحث چهارم: نظریه تجارت بین المللی در توسعه	۱۲۶
مبحث پنجم: استراتژی های تجارت برای توسعه	۱۲۹
مبحث ششم: وابستگی متقابل اقتصادی و جهانی شدن	۱۳۱
مبحث هفتم: توسعه و اصلاحات اقتصادی	۱۳۴
مبحث هشتم: نقش سرمایه و کمک خارجی در توسعه اقتصادی	۱۳۵
گفتار اول: انواع سرمایه های خارجی	۱۳۵
گفتار دوم: نقش سرمایه خارجی در توسعه اقتصادی	۱۳۶
گفتار سوم: عوامل تعیین کننده میزان کمک های خارجی برای توسعه اقتصادی	۱۳۷
گفتار چهارم: کمک یا تجارت	۱۴۱
گفتار پنجم: جذب سرمایه های خارجی	۱۴۳
مبحث نهم: منافع تجارت آزاد یا تاثیر تجارت بین الملل بر رشد اقتصادی	۱۴۵

فصل چهارم: تاثیر حقوق تجارت بین الملل بر توسعه اقتصادی

مقدمه	۱۵۳
مبحث اول: تحلیل اقتصادی حقوق یا تحلیل حقوقی اقتصاد	۱۵۶

مبحث دوم: تعاریف، مفاهیم و عبارات حقوق تجارت بین الملل	۱۵۹
گفتار اول: حقوق تجارت بین الملل	۱۵۹
گفتار دوم: حقوق بازرگانی بین المللی	۱۶۰
گفتار سوم: حقوق اقتصادی بین المللی	۱۶۱
گفتار چهارم: حقوق بازرگانی فراملی	۱۶۴
گفتار پنجم: حقوق کسب و کار بین المللی	۱۶۶
گفتار ششم: حقوق معاملات بین المللی	۱۶۸
مبحث سوم: شفافیت بخشیدن به مقررات تجاری	۱۷۰
مبحث چهارم: یکسان سازی مقررات ناظر به حقوق تجارت بین الملل	۱۷۱
گفتار اول: لایل نیاز به یکسان سازی مقررات حقوقی	۱۷۲
گفتار دوم: طرق اتحاد مقررات متحدالشکل و همسان	۱۷۳
بند اول: یکسان سازی مقررات حقوقی در سطح ملی	۱۷۴
بند دوم: یکسان سازی مقررات حقوقی در سطح بین المللی	۱۷۵
بند سوم: پذیرش و تطبیق مقررات	۱۷۶
مبحث پنجم: قوانین در ارتباط با تجارت بین الملل و توسعه اقتصادی	۱۷۹
گفتار اول: تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی	۱۷۹
بند اول: قانون تشویق و حمایت سرمایه گذاری خارجی	۱۷۹
بند دوم: معاهدات دوجانبه و چندجانبه سرمایه گذاری	۱۸۲
گفتار دوم: سرمایه گذاری در مناطق آزاد تجاری	۱۸۴
گفتار سوم: قوانین راجع به فعالیت در مناطق آزاد تجاری و مناطق ویژه اقتصادی	۱۸۶
مبحث ششم: حقوق اقتصاد ملی در نظم حقوق بین الملل	۱۸۸
گفتار اول: جهانی شدن: چالشی حقوقی و هنجاری	۱۸۹
گفتار دوم: به سوی نظم حقوقی	۱۹۳
بند اول: اهمیت نظم حقوقی بین المللی	۱۹۳
بند دوم: منابع و موجودیت حقوق بین الملل اقتصادی	۱۹۵

مقدمه

در ابتدا توضیحی در مورد تجارت بین‌المللی و نقش آن در رشد و توسعه اقتصادی و بعد از آن توضیحی در مورد توسعه اقتصادی داده خواهد شد. تجارت بین‌المللی در جهان گذشته ای طولانی دارد و ملت‌ها از دیرباز برای برآوردن نیازها و دستیابی به کالاها و خدمات سایر کشورها به مبادله خارجی پرداخته‌اند. در گذشته تامین نیازهای جامعه و سودجویی از انگیزه‌های اصلی کشورها برای ورود به عرصه بازرگانی بین‌المللی محسوب می‌شد، اما امروزه اهداف مهم سیاسی و اقتصادی دیگری هم در این قلمرو مطرح می‌باشد. برخی از اقتصاددانان‌ها بر این باورند که باز شدن مرزهای کشورها به روی یکدیگر و گسترش داد و ستد بین مرزی منابع اقتصادی ملت‌ها را به سوی فعالیت‌هایی که بهره‌وری بالاتری دارند هدایت نموده و روند رشد و توسعه آنها را سرعت بخشیده است. از دیدگاه طرفداران تجارت بین‌المللی، گسترش مبادلات خارجی یک راهبرد توسعه اقتصادی محسوب می‌شود که در چند دهه گذشته کشورهایمانند کره جنوبی، سنگاپور، تایوان، مالزی، اندونزی، برزیل و چندین کشور دیگر در آسیای خاوری و آمریکای جنوبی از آن پیروی کرده‌اند. در ادبیات بازرگانی بین‌المللی این رویکرد را سیاست برون‌گرا یا گرایش صادراتی نامیده‌اند. ارزیابی‌های اقتصادی نشان می‌دهد که این استراتژی در اکثر موارد موفق‌تر از سایر راهبردها بوده است. پیروان جهانی شدن نیز امروزه بر همین دیدگاه اصرار داشته و تجارت آزاد را راهکاری مناسب برای توسعه اقتصادی کشورها می‌دانند.^۱

«تجارت بین‌الملل» و «توسعه اقتصادی» به یکدیگر وابسته هستند. جامعه بین‌المللی نیز حدود ۲۵ سال است که با این مفهوم را مورد شناسایی و تأیید قرار داده است. برپایی «کنفرانس سازمان ملل برای تجارت و توسعه» در عین حال جامعه بین‌المللی اذعان دارد که «تجارت بین‌المللی» لزوماً موجب «توسعه اقتصادی» نخواهد شد. هدف اصلی این نهاد نیز این است که قواعد و عملکرد «مبادلات بین‌المللی» کشورهای جهان سوم متحول گردد. امروز بحث تئوریک در مورد ارتباط بین «تجارت بین‌المللی» و «توسعه اقتصادی» با استفاده از تجارب گوناگون تکامل یافته و تحت تاثیر تغییرات تکنولوژیکی و تحول استراتژی‌های دولتی و شرکت‌های بین‌المللی تغییر و تحول یافته

۱. دینی ترکمانی، پویا؛ مروری بر نظریه‌های تجارت بین‌الملل؛ مجله اقتصادی - ماهنامه بررسی و سیاست‌های اقتصادی؛ شماره ۲، اردیبهشت ۱۳۹۱، ص ۱۰۴-۹۹.

است. علاوه بر این سعی و کوشش فراوانی، به منظور بهبود نظام تجاری بین المللی، به کار رفته تا اینکه ادغام کشورهای جهان سوم در اقتصاد جهانی هرچه بیشتر موجب توسعه اقتصادی آن‌ها گردد.^۱

در سال‌های اخیر ارتباط میان آزادسازی تجاری و رشد اقتصادی هسته‌ی مرکزی مباحث اقتصاددانان را تشکیل داده است. مشاهده نظری و کاربردی نشان می‌دهد که در کشورهای، تجارت بین الملل عامل رشد محسوب می‌گردد که کالاهای مبادلاتی آن‌ها با جذب تکنولوژی برتر، قابلیت ارتقای ظرفیت تولید را داشته باشد؛ در غیر این صورت هرگونه ارتباط با دنیای خارج عامل کاهنده‌ی رشد اقتصادی خواهد بود. کاربرد سیاستی نتایج این موضوع، "ضرورت اجرای سیاست‌های فراگیر تجاری را به منظور شتاب بخشیدن به رشد اقتصادی کشورها، در حال توسعه، مورد تأکید قرار می‌دهد. در مدل‌های درون زای رشد، کاهش تنوع تجاری، یکی از عوامل عمده‌ی ارتقای رشد محسوب می‌شود. میزان تأثیرپذیری رشد از تجارت، به میزان سرمایه‌گذاری، میزان دست‌یابی به تکنولوژی، آموزشی عملی نیروی کار، و غیره وابسته است. با وجود این در برخی از مطالعات کاربردی، کاهش در موانع تجاری عامل کاهش رشد تلقی می‌گردد. در مجموع مطالعات کاربردی و نتایج این تحقیق در اکثر کلیات از این که میزان رشد تولید ناخالص داخلی رابطه‌ی مثبت با میزان رشد درجه‌ی برون‌دین تجاری و سرمایه‌گذاری داخلی دارد، حمایت می‌کنند اما ارتباط میان میزان رشد تولید ناخالص داخلی و رشد جمعیت کاملاً واضح نیست. مشاهدات نشان می‌دهد که میزان رشد سرمایه‌گذاری و درجه باز بودن تجاری، میان کشورهایی که دارای فشارهایی در سیاست‌های کاهنده‌ی سرمایه‌گذاری داخلی از طریق قواعد محدود کننده می‌باشد، غیرمهم است. تجارت خارجی و ارتباط آن با رشد اقتصادی، یکی از موضوعات بسیار بحث‌انگیز به ویژه در اقتصاد استراتژی‌های توسعه در کشورهای در حال توسعه است و هنوز بین اقتصاددانان برای این موضوع، که چگونه سیاست‌های تجاری و نرخ رشد اقتصادی می‌توانند ارتباط داشته باشند، توافق وجود ندارد. در نظریه‌های جدید و الگوهای رشد درون‌زا، نشان داده شده که تجارت بین الملل (

۱. کیمیاگری، علی محمد؛ نقش تجارت خارجی در توسعه اقتصادی کشورهای جهان سوم؛ مجله اقتصاد، شماره ۹ اردیبهشت ۱۳۶۹، ص ۳۶-۴۵.

۲. رحیمی بروجردی، علیرضا - بررسی مدل‌های کاربردی پیرامون رابطه‌های میان رشد و اقتصاد و آزادسازی تجاری؛ پژوهش‌نامه علوم انسانی و اجتماعی، شماره ۱۷، بهار ۱۳۸۴، ص ۵۱-۷۶.

باز بودن اقتصاد) نرخ رشد اقتصاد را از طریق دسترسی به بازارهای خارجی، تکنولوژی و منابع تحت تاثیر قرار می‌دهد.^۱

مباحث توسعه اقتصادی از قرن هفدهم و هجدهم میلادی در کشورهای اروپایی مطرح گردید. فشار صنعتی شدن و رشد فناوری در این کشورها توأم با تصاحب بازار کشورهای ضعیف مستعمراتی باعث شد تا در زمانی کوتاه، شکاف بین دو قطب پیشرفته و عقب‌مانده عمیق شده و دو طیف از کشورها در جهان شکل گیرد: کشورهای پیشرفته (یا توسعه‌یافته) و کشورهای عقب‌مانده (یا توسعه‌نیافته).

باید بین دو مفهوم «رشد اقتصادی» و «توسعه اقتصادی» تمایز قایل شد. درست است که در اکثر موارد این لغات به جای یکدیگر به کار می‌روند. در این تحقیق رشد اقتصادی به مورد ارزیابی قرار می‌گیرد ولی هدف عمده توسعه اقتصادی است.

رشد اقتصادی به مفهوم کمی است در حالی که توسعه اقتصادی، مفهومی کیفی است. «رشد اقتصادی» به تعبیر ساده عبارتست از افزایش تولید (کشور) در یک سال خاص در مقایسه با مقدار آن در سال قبل. در سطح کلان، افزایش تولید ناخالص ملی GNP یا تولید ناخالص داخلی GDP در سال مورد نیاز به نسبت مقدار آن در یک سال پایه، رشد اقتصادی محسوب می‌شود که باید برای دستیابی به عدد رشد واقعی، تغییر قیمت‌ها (بخاطر تورم) و استهلاک تجهیزات و تالاهای سرمایه‌ای را نیز از آن کسر نمود.

منابع مختلف رشد اقتصادی عبارتند از: افزایش به کارگیری نهاده‌ها (افزایش سرمایه یا نیروی کار)، افزایش کارایی اقتصاد (افزایش بهره‌وری عوامل تولید)، و به کارگیری ظرفیت‌های احتمالی خالی در اقتصاد.

«توسعه اقتصادی» عبارتست از رشد همراه با افزایش ظرفیت‌های تولیدی اعم از ظرفیت‌های فیزیکی، انسانی و اجتماعی. در توسعه اقتصادی، رشد کمی تولید حاصل خواهد شد اما در کنار آن، نهادهای اجتماعی نیز متحول خواهند شد، نگرش‌ها تغییر خواهد کرد، توان بهره‌برداری از منابع موجود به صورت مستمر و پویا افزایش یافته، و هر روز نوآوری جدیدی انجام خواهد شد. به علاوه می‌توان گفت ترکیب تولید و سهم نسبی نهاده‌ها نیز در فرایند تولید تغییر می‌کند. توسعه امری فراگیر در جامعه است و نمی‌تواند تنها در یک بخش از آن اتفاق بیفتد. توسعه، حد و مرز و سقف مشخصی ندارد بلکه به دلیل وابستگی آن به انسان، پدیده‌ای کیفی است (برخلاف رشد اقتصادی که کاملاً

۱. فرهادی، علیرضا؛ بررسی آثار تجارت خارجی بر رشد اقتصادی ایران؛ مجله برنامه ریزی و بودجه، شماره ۸۴، فروردین ۱۳۸۳، ص ۵۸-۲۷.

کمی است) که هیچ محدودیتی ندارد. توسعه اقتصادی دو هدف اصلی دارد: اول، افزایش ثروت و رفاه مردم جامعه (و ریشه کنی فقر)؛ و دوم، ایجاد اشتغال، که هر دوی این اهداف در راستای عدالت اجتماعی است. نگاه به توسعه اقتصادی در کشورهای پیشرفته و کشورهای توسعه نیافته متفاوت است. در کشورهای توسعه یافته، هدف اصلی افزایش رفاه و امکانات مردم است در حالی که در کشورهای عقب مانده، بیشتر ریشه کنی فقر و افزایش عدالت اجتماعی مدنظر است.

در طول چند دهه اخیر، کشورهای مختلف جهان، متناسب با شرایط، فرصت‌ها، ساختار حکومتی، فرهنگ اجتماعی خود استراتژی‌های توسعه اقتصادی مختلفی را در پیش گرفتند که یکی از مواردی که امروزه مورد توجه قرار گرفته تجارت بین الملل است. امروزه کشورها به نحو فزاینده‌ای از جهت اقتصادی به یکدیگر وابسته شده اند. کشورهای صنعتی به مواد اولیه، نیروی کار ارزان و بازارهای کشورهای در حال توسعه نیازمند هستند و کشورهای صنعتی نیز به محصولات صنعتی، دانش و تکنولوژی کشورهای صنعتی نیازمند می‌باشند. طبیعتاً در چنین شرایطی تحولات و جریان‌های اقتصادی می‌تواند به سرعت از یک کشور به کشور دیگر سرایت کرده و جنبه جهانی پیدا کند. بر این اساس، دیگر امکان ندارد که تأثیرات تحولات اقتصادی و تجاری را در چارچوب مرزهای ملی کشورها محدود نمود. وابستگی متقابل اقتصادی کشورها به یکدیگر، شکل‌های گوناگونی به خود می‌گیرد که اهم آن، عبارت است از: تجارت کالا، تجارت خدمات، سرمایه گذاری و نیروی کار. که هر مورد اولی به موضوع تحقیق بیشتر ارتباط دارد. تجارت کالا، کشورها نیازهی خود برای مواد اولیه، ماشین آلات، تجهیزات، قطعات و سایر کالاهای مصرفی و غیر مصرفی را تأمین می‌کنند. امروزه هیچ کشوری وجود ندارد که بتواند کلیه کالاهای مورد نیاز خود را از منابع داخلی تأمین کند و ناگزیر از تجارت نباشد. بعد از تجارت کالا، تجارت خدمات و بهره مندی از خدماتی که سایر کشورها ارائه می‌کنند جزء ضروریات زندگی اقتصادی عصر حاضر محسوب می‌شود.

حمل و نقل، بیمه، بانکداری، فعالیت‌های آموزشی و پژوهشی، آرایه خدمات فنی مثل طراحی، مهندسی، نصب و ساخت و خدمات غیرفنی مثل خدمات مالی، بازرگانی و حقوقی از موارد تجارت خدمات می‌باشد.^۱

رشد و توسعه اقتصادی از اهداف مهم کلان اقتصادی هر کشور است و برای رسیدن به رشد و توسعه اقتصادی عوامل زیادی تأثیر گذار می‌باشند که از جمله این عوامل تجارت

و توسعه بازار است.^۱ به دلیل اینکه، برای افزایش سطح زندگی افراد باید شاخص‌های اقتصادی و اجتماعی بهبود یابد و این مهم جز در سایه‌های رشد و توسعه اقتصادی کشور میسر نیست. در دنیای امروز که شکاف بین کشورهای توسعه یافته و در حال توسعه کاملاً قابل درک است، جنبش عظیمی در بین کشورهای جهان برای از بین بردن این شکاف به وجود آمده است. لذا توجه به مقوله رشد و توسعه اقتصادی به سرعت در حال افزایش است و برای رسیدن به رشد و توسعه عوامل بسیاری را می‌توان موثر دانست که یکی از این عوامل تجارت و توجه به تجارت بین‌الملل است.^۲

این موضوع را از بعد حقوقی هم جای بحث دارد؛ از جمله حقوق تجارت بین‌الملل که به مجموعه قواعد و مقرراتی اطلاق می‌شود که حاکم بر آن دسته از روابط بازرگانی است که در عین حال که دارای ماهیت حقوق خصوصی است به کشورهای گوناگون مربوط می‌باشد. پس نتیجه می‌توان گرفت که در کنار پرداختن به نقش تجارت بین‌الملل در توسعه اقتصادی باید از بعد حقوقی (حقوق تجارت داخلی و بین‌الملل) مورد بررسی قرار گیرد.

در نتیجه، همان طور که اشاره شد نظر مخالف هم در ارتباط با تاثیر تجارت بین‌الملل در توسعه اقتصادی وجود دارد. پس باید دید نگاه و اهمیت تجارت بین‌الملل بر رشد و توسعه اقتصادی مشخص شود. همچنین تاثیر خوانی حقوقی بر روی اقتصاد و توسعه اقتصادی (و همچنین تاثیر بر روی تجارت که بر روی توسعه اقتصادی نیز تاثیر دارد) مورد بررسی قرار گیرد.

۱. آذربایجانی، کریم - شیرانی فخر، زهره؛ اثر تجارت و توسعه بازار بر رشد اقتصادی (مطالعه موردی ایران و شرکای تجاری اش در سالهای ۲۰۰۵-۱۹۹۵)؛ فصلنامه پژوهشهای اقتصادی، سال نهم - شماره اول، بهار ۱۳۸۸، ص ۲۰-۱.

۲. رزمی، محمدجواد - شهرکی، سارا - گلایی، محمدرضا؛ بررسی رابطه بین تجارت بین‌الملل و رشد اقتصادی با استفاده از شاخص حکمرانی خوب؛ فصلنامه پژوهشنامه بازرگانی، شماره ۵۹، تابستان ۱۳۹۰، ص ۱۶۲-۱۳۷.